

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра філософії, соціології та політології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 17 від «25» _____ 2021 р.)

Ректор

А.А. Мазаракі

**СОЦІОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ /
SOCIOLOGY OF MANAGEMENT AND
ORGANIZATION**

**РОБОЧА ПРОГРАМА /
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	бакалавр	/ bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/ Social and behavior sciences
спеціальність	054 Соціологія	/ Sociology
спеціалізація	Соціологія економічної діяльності	Sociology of economic activity

Київ 2021

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автори: Єнін М.Н., кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії, соціології та політології.

Кравченко А.А., доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та політології.

Кизименко І.О., кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії, соціології та політології.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії, соціології та політології 15.11.2021 р., протокол №9, вченій раді факультету 16.11.2021, протокол №6.

Рецензенти: Кухта М.П., доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та політології,

Лисенко Т.О., кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії, соціології та політології,

Бабка В.Л., кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу соціально-гуманітарних наук Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво».

Соболева Н.І., доктор соціологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Інституту соціології НАНУ

СОЦІОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ/ SOCIOLOGY OF MANAGEMENT AND ORGANIZATION

РОБОЧА ПРОГРАМА / COURSE OUTLINE

освітній ступінь	бакалавр	/ bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/ Social and behavioral sciences
спеціальність	054 Соціологія	/ Sociology

**I. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА
ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)**

№ з/ п	Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
		Усього годин/ кредитів	з них			
			лекції	семінарські заняття/ МК	самостійна робота студентів	
1	Соціологія управління як наука	11	2	2	7	О, ТЗ, ЕК
2	Еволюція соціологічної теорії управління	12	2	2	8	О, ТЗ, ЕК, ККР
3	Міждисциплінарний та методологічний інструментарій соціології управління	9	2	2	5	О, ТЗ, ЕК
4	Управління як соціальний інститут, його місце та роль у системі соціальних інститутів	9	2	2	5	О, ТЗ, ЕК
5	Управління як соціальне явище. Соціологічний фактор в управлінні	11	2	4	5	О, ТЗ, ЕК
6	Моделі та методи соціального управління	11	2	4	5	О, ТЗ, ЕК, ККР

7	Технологія соціального управління	11	2	4	5	О, ТЗ, ЕК
8	Соціальні складові управлінського циклу	9	2	2	5	О, ТЗ, ЕК
9	Соціологічні аспекти організації управлінської діяльності	11	2	4	5	О, ТЗ, ЕК
10	Соціальна організація як система	13	2	4	7	О, ТЗ, ЕК
11	Соціальна організація в системі управління	13	2	4	7	О, ТЗ, ЕК
12	Прикладні соціологічні дослідження управління	11	2	4	5	О, ТЗ, ЕК
13	Державне та регіональне управління як предмет соціологічного аналізу	9	2	2	5	О, ТЗ, ЕК
14	Людський ресурс в управлінні. Стиль управління	13	2	4	7	О, ТЗ, ЕК
15	Соціальні комунікації в управлінні	9	2	2	5	О, ТЗ, ЕК
16	Місце та роль соціальної інформації в управлінні	9	2	2	5	О, ТЗ, ЕК
17	Соціологічні аспекти культури та етики управління	9	2	2	5	О, КТ, ТЗ, ЕК
	Разом	180/6	34	50	96	
	Підсумковий контроль					екзамен

Скорочення:

О – опитування

КТ – комп'ютерне тестування

ТЗ – творче завдання

ЕК – експрес-контроль

ККР – комплексна контрольна робота

II. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Результати навчання	Навчальна діяльність*	Робочий час студента, год.
<p>Знати: предметну галузь, функції, задачі, дослідницькі питання в соціології управління.</p> <p>Вміти: розрізняти змістовні відмінності в особливостях використання основних понять в соціології управління.</p>	<p>Тема 1. Соціологія управління як наука</p> <p>Лекція</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «соціологія управління». Предмет, структура та зміст «соціології управління». 2. Функції, задачі та принципи соціології управління. Основні категорії та поняття дисципліни. 3. Індустріальна революція в 3. Європі і США (к. XVIII – перша пол. XIX ст.) і формування наукових основ управління. 4. Соціальна природа управління. Відмінність управління від менеджменту. Поняття «соціальний менеджмент». 5. Сутність управління соціально-економічними процесами на макрорівні і мікрорівнях. 6. Проблемне поле соціології управління. Основні напрямки управління суспільним розвитком. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 1, 18, 19, 22. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1.</p> <p>Семінар План семінару</p>	2

<p>недоліки основних соціологічних теорій управління.</p>	<p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 13, 26-32. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-3.</p> <p style="text-align: center;">Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія людських відносин. Праці Е. Мейо, А. Маслоу, Ф. Герцберга, К. Левіна та ін. 2. Мотиваційні теорії. Системний, структурний та ситуаційний підходи. 3. Праці О. Богданова, Ф. Селзника, Л. фон Берталанфі, Т. Парсонса, П. Лоуренса, Дж. Лорша, М. Мортонна. 4. Аксиологічний підхід. 5. Антропологічні концепції управління Р. Хааса, Дж. Колінза. 6. Сучасна теорія соціального управління. С. Девіс, Е Дейл, П. Друкер, Г. Кунц, Г. Лівітт, Л. Ньюмен та ін. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Напишіть есе на тему «Американська і японська системи управління» (1,5-2 сторінки).</i> 2. <i>Прочитайте роботу Генрі Форда «Моє життя, мої досягнення» (можна хрестоматійно). Зробіть доповідь на семінарі по основним ідеям автора. Висловіть свої критичні зауваження (до 7 хв.).</i> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 13, 26-32. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-3.</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">8</p>
<p>Знати: місце соціології управління в структурі загальнонауково го та соціологічного</p>	<p style="text-align: center;">Тема 3. Міждисциплінарний та методологічний інструментарій соціології управління</p> <p style="text-align: center;">Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні соціальні проблеми, досліджувані соціологією управління. 	<p style="text-align: center;">2</p>

<p>знання.</p> <p>Вміти: визначати предметну галузь соціології управління та порівнювати її з суміжними галузями соціологічної теорії.</p>	<p>2. Соціальні структури, соціальні відносини, соціальні інститути, соціальні потреби, соціальні статусу, соціальні ролі.</p> <p>3. Соціальний контроль в управлінських системах.</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 12, 15,18, 19, 20, 22, 24. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p>Семінар План семінару</p> <p>1. Соціологія управління в системі соціологічного та загальнонаукового знання.</p> <p>2. Співвідношення соціології управління з соціологічною теорією, соціологією праці, економічною соціологією, соціологією організації.</p> <p>3. Співвідношення соціології управління з філософією управління, економікою управління, психологією управління, політологією.</p> <p>4. Сутнісні елементи системної соціологічної парадигми управління та концепції ситуативного підходу Р. Моклера.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p>1. Підготуйтеся до дискусії на тему «Основні ідеї школи соціальних систем».</p> <p>2. Підготуйте словник основних понять по питанням лекції та семінару.</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 12, 15,18, 19, 20, 22, 24. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	<p>2</p> <p>5</p>
<p>Знати: особливості управління як соціального</p>	<p>Тема 4. Управління як соціальний інститут, його місце та роль у системі соціальних інститутів</p> <p>Лекція План лекції</p>	

<p>інституту, закони і принципи соціального управління.</p> <p>Вміти: визначати специфіку реалізації функцій управління в різних інституційних структурах.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст поняття соціальний інститут. Ознаки та структурні компоненти соціальних інститутів. 2. Види та характеристики соціальних інститутів. Формальні та неформальні соціальні інститути. 3. Визначення функцій та завдань соціальних інститутів. Роль соціальних інститутів в системі управління та сфери їх діяльності. 4. Управління як соціальний інститут. 5. Класифікація цілей соціального управління: соціальні, стратегічні, оперативні. 6. Формування соціальних інститутів управління. 7. Цикл зміни управлінської системи. Соціальна ієрархія, типологія та структура влади. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 9, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 26. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p style="text-align: center;">Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закони і принципи соціального управління. 2. Зміст закону необхідного різноманіття, закону спеціалізації управління, закону інтеграції управління, закону економії часу. 3. Значення закону пріоритетності соціальних цілей, особливості закону суб'єктивності та інтелектуальності в управлінні. 4. Зміст закону домінування глобальних цілей у розвитку соціальної системи та актуальність закону делегування функцій управління для сучасної України. 5. Соціальне управління й економічна система суспільства. 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p>
---	---	---

	<p>6. Соціальне управління і ринок. 7. Управління в політичній сфері. 8. Концепція соціальної адекватності менеджменту.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p>1. Підготуйтеся до дискусії на тему «Політичне управління: типи, структура, функції. Політичне управління і маніпулювання».</p> <p>2. Підготуйте презентацію на тему «Соціальна природа влади. Держава як головний інститут управління» (6-8 слайдів).</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 9, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 26. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	5
<p>Знати: специфіку та особливості управлінської діяльності, управлінських відносин, характеристик, функцій та задач управління.</p> <p>Вміти: визначати соціологічні аспекти вивчення управлінської діяльності.</p>	<p>Тема 5. Управління як соціальне явище. Соціологічний фактор в управлінні</p> <p>Лекція План лекції</p> <p>1. Управління як соціальне явище. 2. Поняття «управлінські відносини». 3. Система управління як сукупність соціальних відносин. 4. Поняття управління та його характеристика. Функції та задачі управління. 5. Ознаки та види управління. Структура управління. 6. Основні елементи та типи управління. 7. Сучасна соціокультурна реальність і відносини соціального управління.</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 6, 8, 12, 15, 18, 19, 20, 25. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p>Семінар План семінару</p>	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційна структура управління. Суб'єкт і об'єкт управління. 2. Типи управлінських зв'язків. 3. Особливості соціальних відносин в системі управління. 4. Соціологічний фактор в управлінні. 5. Вплив управлінської практики на розвиток соціологічного знання. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйте доповідь на тему «Управлінські революції в історії людства». 2. Підготуйте презентацію на тему «Специфіка та особливості управлінської діяльності» (6-8 слайдів). <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1-4. Додатковий: 6, 8,12, 15,18, 19,20,25. Інтернет-ресурси: 1-4.</p>	<p>4</p> <p>5</p>
<p>Знати: принципи та механізми використання моделей та методів соціального управління.</p> <p>Вміти: порівнювати особливості, достоїнства та недоліки використання моделей та методів соціального управління в практичних</p>	<p>Тема 6. Моделі та методи соціального управління</p> <p style="text-align: center;">Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття моделі соціального управління. Види моделей соціального управління. 2. Централізована модель соціального управління. Демократична та ліберальна моделі соціального управління. 3. Суб'єкт та об'єкт управління, їх характеристики. 4. Принципи, моделі та механізми соціального партнерства. 5. Соціальний та управлінський капітал. 6. Моделювання як метод управління. 7. Діагностика та проектування соціальних змін. Системне управління соціальними змінами. 8. Моделювання соціального управління з урахуванням вимог сталого розвитку. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p>	<p>2</p>

ситуаціях	<p><i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 8, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 24. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p style="text-align: center;">Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості системного та комплексного підходу у вивченні методів управління. 2. Методи соціального управління: соціальні (методи соціального нормування, соціального регулювання, морального стимулювання); соціально-психологічні, економічні, організаційно-адміністративні, наукові методи управління (моделювання соціальних процесів, прогнозування). 3. Методи управління функціональними підсистемами (під час керування виробничою діяльністю, функціональними підсистемами «персонал», «маркетинг»); методи щодо виконання функцій управління (організації діяльності, мотивації діяльності). 4. Методи експертних оцінок. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйтеся до дискусії на тему «Особливості самоврядування як методу управління». 2. Підготуйте презентацію на тему «Соціальний експеримент як метод прикладної соціології та метод управління» (8-10 слайдів). <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 8, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 24. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	<p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">5</p>
Знати: особливості	Тема 7. Технологія соціального управління	

	<p>2. Підготуйте презентацію на тему «Управління ризиками» (8-10 слайдів).</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 8, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 24. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	
<p>Знати: структурні елементи управлінського циклу, функції та способи використання мотиваційних заходів та соціального контролю в роботі організацій.</p> <p>Вміти: визначати особливості використання в організаційні роботі структурних елементів управлінського циклу</p>	<p>Тема 8. Соціальні складові управлінського циклу</p> <p>Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структурні елементи управлінського циклу. 2. Соціальний аналіз та його складові. 3. Соціальне прогнозування, алгоритм та методи. Типологія соціальних прогнозів. Основні принципи та функції прогнозування. 4. Планування як частина процесу соціального управління. Види, задачі, функції та принципи соціального планування. 5. Специфіка соціального проектування. 6. Організація управління. Визначення повноважень управлінського персоналу. 7. Делегування обов'язків та повноважень як засіб виконання роботи за допомогою залучення інших осіб. 8. Корегування та регулювання в системі управлінської діяльності. Співвідношення форм і методів управлінської діяльності. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 8, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 24. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p>Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна сутність мотивації. 2. Мотивація як засіб задоволення своїх потреб шляхом ефективної праці. 3. Соціологічні теорії мотивації. 	<p>2</p> <p>2</p>

	<p>4. Здійснення соціального контролю й оцінка ефективності управління як завершальні стадії управлінського циклу.</p> <p>5. Функції та різновиди соціального контролю.</p> <p>6. Критерії оцінки ефективності управління, визначення досягнутого порівняно з очікуваними результатами, корекція відхилень.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p><i>1. Складіть анкету для соціологічного опитування на тему «Мотивація персоналу організації: проблеми та перспективи». Питання анкети повинні виявляти рівень задоволеності співробітників різними умовами роботи і взаємовідносинами в колективі. Використовуйте для постановки питань соціологічні теорії мотивації, різні види шкал в соціології (номінальні, рангові, інтервальні).</i></p> <p><i>2. Підготуйтеся до дискусії на тему «Змістовні та процесуальні теорії мотивації практики роботи організації».</i></p> <p><i>3. Підготуйте презентацію на тему «Методи мотивації в сучасних організаціях» (8-10 слайдів).</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1-4. Додатковий: 8, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 24. Інтернет-ресурси: 1-4.</i></p>	5
<p>Знати: основні напрямки управління організацією в контексті соціологічних аспектів, соціально-психологічні фактори управління персоналом</p>	<p>Тема 9. Соціологічні аспекти організації управлінської діяльності</p> <p>Лекція</p> <p>План лекції</p> <p>1. Основні напрямки управлінської роботи. Управлінські завдання.</p> <p>2. Поняття та сутність концепції управління персоналом.</p> <p>3. Поєднання особистих, групових та загальноорганізаційних цілей.</p> <p>4. Підбір, адаптація та скорочення персоналу.</p>	2

<p>Вміти: порівнювати особливості реалізації та потенційні наслідки соціологічних та соціально-психологічних методів регулювання діяльністю організації</p>	<p>5. Концепція «організаційного розвитку». Побудова ефективних груп та команд.</p> <p>6. Соціально – психологічні аспекти управління.</p> <p>7. Створення продуктивного робочого середовища. Канали взаємодії суб'єктів і об'єктів управління.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 9, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 24. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p style="text-align: center;">Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальні ролі сучасного управлінця. 2. Способи управлінського впливу: м'яке управління, регулювання, позиціонування. 3. Соціальна інженерія в управлінській сфері. Практичний рівень соціальної інженерії. 4. Управлінське консультування як різновид соціальної інженерії. Технологізація консультування. 5. Система соціальної інженерії: аналіз проблеми, діагностичне дослідження, вироблення та впровадження рішення, контроль. 6. Відчуження та аномія в організаціях. <p>Завдання для самостійної роботи студентів: <i>Складіть інструментарій дослідження явища відчуження або аномії в організації (на Ваш вибір). Зробіть презентацію інструментарію на семінарському занятті.</i></p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 9, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 24. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	<p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">5</p>
--	---	---

<p>Знати: характеристики організацій як соціальних систем, види організацій, тенденції їх розвитку в різних типах суспільства.</p> <p>Вміти: здійснювати аналіз цілей та місії організації, порівнювати типи організаційних патологій.</p>	<p>Тема 10. Соціальна організація як система</p> <p>Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «соціальна організація», її ознаки та соціологічна сутність. 2. Соціологічні підходи до типології організацій. 3. Соціальна структура організації. Неформальні та формальні типи організацій. 4. Характерні та специфічні риси соціальної організації. Елементи організації. 5. Зв'язок між цілями та місією організації. 6. Види організацій та їх класифікація. 7. Поняття «організаційний простір», «організаційний розвиток», «організаційна поведінка». <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 7, 9, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 25, 30, 31. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p>Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція соціальних організацій. Тенденції розвитку організацій в постіндустріальному суспільстві. 2. Системний підхід до аналізу організацій. Організація як відкрита та закрита система. 3. Життєвий цикл організації: зародження, розвиток, застій, старіння. 4. Фактори стагнації та занепаду організаційного розвитку. 5. Проблеми створення та принципи оновлення організації. 6. Закони соціальних організацій: синергії, самозбереження, розвитку, єдності аналізу та синтезу, композиції та пропорційності. 7. Організаційні патології: види та випадки. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p>	<p>2</p> <p>4</p> <p>7</p>
--	---	----------------------------

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Напишіть есе на тему «Організаційний ефект («ефект синергії»): сутність та передумови». В есе зробіть аналіз реальних прикладів організаційного ефекту. 2. Підготуйте соціологічний інструментарій для виявлення та аналізу організаційних патологій. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 7, 9, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 25, 30, 31. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	
<p>Знати: принципи функціонування соціальної організації в системі управління, типології організаційних структур та форми управління ними.</p> <p>Вміти: визначати принципи побудови різних типів організаційних структур, виявляти їх переваги та недоліки.</p>	<p>Тема 11. Соціальна організація в системі управління</p> <p>Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність процесу управління в організації. 2. Ієрархія в організаціях. Ієрархія як система соціальних фільтрів. 3. Ієрархічний та координаційний принцип управління. 4. Побудова системи управління організацією, здатною до саморозвитку та самоорганізації. 5. Форми управління в організації (пірамідальна організаційна структура управління, лінійна організаційна структура управління, матрична організаційна структура управління). 6. Внутрішнє та зовнішнє соціальне середовище організації. 7. Система соціокультурних факторів розвитку організації. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 1, 7, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 25, 30, 31. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p>Семінар План семінару</p>	<p>2</p> <p>4</p>

1. Способи підвищення ефективності організації, етапи та методи реорганізації.
2. Корегування організаційних структур, керування організаційними змінами.
3. Зв'язок управління організацією із зовнішнім середовищем та його вплив на управління організацією.
4. Моделі структурних змін в організаціях.
5. Організаційна культура: поняття, елементи, типи.
6. Характеристики культури управління

7

Завдання для самостійної роботи студентів:

Дослідницьке завдання (обов'язкове) на тему:

«Соціологічна характеристика організації (аналітичний звіт)»

На оцінку, на прикладі будь-якої організації (приватної компанії, державної, військової, громадської, релігійної організації) напишіть короткий аналітичний звіт її основних характеристик (3-5 стор.).

Для виконання завдання використовуйте існуючі класифікації організації та організаційних структур. Орієнтовний план.

1. Карта (місія організації).
2. Генотипові функції організації, характер членства, сфера діяльності, характер діяльності, показники автономності, масштаб діяльності.
3. Організаційна структура (лінійна, функціональна структура, лінійно-функціональна, дивізійна, проектна структура, матрична).
4. Особливості корпоративної культури.

Підготуйте невеличку презентацію за результатами Вашого аналітичного звіту з доповіддю на семінарі (до 8-10 хвилин).

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 1, 7, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 25, 30, 31.

	<i>Интернет-ресурси: 1-4.</i>	
<p>Знати: методологічні принципи проведення прикладного соціологічного дослідження проблем соціального управління.</p> <p>Вміти: визначати сутність та характеристики соціологічних методів дослідженні процесів управління, проводити пілотажні соціометричні дослідження з табличною та графічною презентацією даних.</p>	<p>Тема 12. Прикладні соціологічні дослідження управління</p> <p>Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прикладні соціологічні дослідження в системі соціального управління. 2. Соціологічні дослідження як елемент технології соціального управління. 3. Особливості соціологічних досліджень в управлінні. 4. Поняття та види соціологічних досліджень процесів управління. 5. Методи соціологічного прогнозування, їх сутність та характеристика. Економічні моделі прогнозування. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 4, 12, 20, 21, 23. <i>Интернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p>Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методологія та технологія тестування. 2. Соціометричні процедури в управлінні. 3. Спостереження, аналіз документів і опитування в дослідженні процесів управління. 4. Соціологічне моделювання й експеримент у дослідженні процесів управління. 5. Соціально-психологічні методи в дослідженні процесів управління. <p>Завдання для самостійної роботи студентів: Дослідницьке завдання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйте соціоматрицю та соціограму на основі реального або уявного дослідження колективу. 2. Напишіть інтерпретацію даних соціоматриці та соціограми. 	<p>2</p> <p>4</p> <p>5</p>

	<p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 4, 12, 20, 21, 23. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	
<p>Знати: понятійно-категоріальний апарат, що використовується у соціологічному аналізі державного та регіонального управління, а також зміст та особливості соціологічного забезпечення державного управління.</p> <p>Вміти: визначати структуру, функції і форми державного та регіонального управління, а також соціальні проблеми та наслідки, пов'язані з їх динамікою.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 13. Державне та регіональне управління як предмет соціологічного аналізу</p> <p style="text-align: center;">Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Держава та її функції в соціальному управлінні. 2. Влада: її сутність, характеристики і типологія. 3. Державне управління як різновид соціального управління. Системні характеристики державного управління. 4. Взаємозв'язок суспільства, держави та публічної влади. 5. Управлінські еліти. 6. Особливості і соціальна ефективність самоврядування, представницького й адміністративного управління. 7. Органи місцевого самоврядування та громадські організації в системі державного та регіонального управління. 8. Держава як суб'єкт і об'єкт управління. Специфіка державно-управлінських відносин у суспільстві. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 3, 5, 8,10, 19, 20, 23. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p style="text-align: center;">Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державні службовці як соціально-професійна група. Особливості професійної діяльності службовців. 2. Оцінка діяльності й атестація державних службовців. 3. Управління сталим розвитком: сутність та особливості. Соціальний капітал як фактор 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p>

забезпечення прогресивного економічного розвитку.

4. Зміст соціологічного забезпечення державного управління. Соціальне управління в сфері соціального захисту, освіти, культури, охорони здоров'я, дозвілля.

5. Управління соціально-демографічними процесами.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Підготуйте презентацію на тему «Державні соціологічні служби». Для цього ознайомтеся із сайтами двох-трьох державних дослідницьких установ, що працюють в Україні та проводять соціологічні/соціальні дослідження. Зайдіть у кожен розділ меню сайту. Це можуть бути центри, згадані під час аудиторних занять, або інші. На одному з цих сайтів серед повідомлень останніх 3 років оберіть прес-реліз або аналітичний звіт, результати репрезентативного опитування у якому Вас зацікавили більше, ніж інші. (Достатнього одного дослідження з усіх 2-3 розглянутих сайтів; не потрібно по одному дослідженню з кожного сайту). За результатами онлайн-роботи потрібно буде підготувати її стислий опис у Word та презентацію Power Point (докладніші пояснення нижче).

Про зміст роботи.

Частина 1. Щодо кожного відвіданого сайту зазначте таку інформацію.

1. Назва дослідницького центру та посилання на сайт.
2. З якого року працює центр.
3. Це державна організація, громадська чи компанія?
4. Загальні враження про сайт: яка інформація на ньому доступна, що Вас зацікавило та чому, чи було зручно користуватися сайтом?

Частина 2. Щодо обраного Вами опитування зазначте таку інформацію.

1. Тема опитування й онлайн-посилання на інформацію про нього.

	<p>2. Дати проведення опитування та ключова інформацію щодо репрезентативності (для кого опитування репрезентативне, обсяг вибірки, похибка та довірча ймовірність).</p> <p>3. Який саме результат Вас зацікавив і чому? (Зверніть увагу: потрібно зазначити саме певний результат, а не просто тему опитування).</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 3, 5, 8,10, 19,20,23. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	
<p>Знати: особливості використання людського ресурсу в управлінні, теоретичні підходи щодо використання стилів управління, функції лідера в соціальному управлінні, соціальні технології лідерства.</p> <p>Вміти: визначати та порівнювати</p>	<p>Тема 14. Людський ресурс в управлінні. Стиль управління</p> <p>Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особистість в управлінні, її роль сутність та структура. 2. Особистісний потенціал працівника: психофізіологічний, трудовий, творчий. 3. Ділові й особистісні якості сучасного управлінця. 4. Влада, авторитет та лідерство в управлінні. Шкала лідерської поведінки Р. Танненбаума та У. Шмідта. 5. Системи влади: харизматична, традиційна, бюрократична. 6. Формальний і неформальний авторитет. 7. Основні функції лідерства. Роль лідерства в управлінській діяльності. 8. Соціальні технології лідерства. Локус контролю та підбір лідерів. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 2, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 21, 23. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p>Семінар План семінару</p>	<p>2</p> <p>4</p>

<p>соціальні наслідки діяльності організації через використання людського ресурсу управління в контексті різних технологій лідерства.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стили управління. Характеристика стилів керівництва: авторитарний, демократичний, ліберальний. 2. Теорії стилів керівництва Д. Макгрегора, Р. Лейкерта. Процедура визначення стилю управління. 3. Поняття кадрового менеджменту. Кадрова політика організації. 4. Індекс розвитку людського потенціалу. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйтеся до дискусії на тему: «Підходи в дослідженні феномена лідерства». 2. Підготуйте презентацію на тему: «Форми ділової комунікації ефективного лідера». <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 2, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 21, 23. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	<p>7</p>
<p>Знати: технології використання соціальних комунікацій в управлінському процесі, підходи щодо управління організаційними конфліктами.</p> <p>Вміти: визначати параметри ефективного комунікаційного процесу, проводити діагностику</p>	<p>Тема 15. Соціальні комунікації в управлінні.</p> <p style="text-align: center;">Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття соціальної комунікації. Комунікація як соціальний процес. Функції та роль комунікації в соціальному управлінні. 2. Підходи щодо вивчення соціальних комунікацій у різних наукових концепціях. 3. Моделі та види соціальних комунікацій (Г. Ласуелл, Т. Ньюкомб, Н.Луман та ін.). 4. Маніпуляції в управлінні. Позитивні та негативні наслідки маніпулятивних прийомів впливу на персонал. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 2, 12, 13, 15, 20, 21, 23. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p style="text-align: center;">Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи соціологічного вивчення комунікативних процесів в системі управління. 	<p>2</p>

<p>причин виникнення організаційних конфліктів, визначати підходи щодо їх вирішення.</p>	<p>2. Характерні особливості групових і міжгрупових комунікацій.</p> <p>3. Вертикальні, горизонтальні, міжрівневі комунікації у процесі управління.</p> <p>4. Параметри ефективного комунікаційного процесу.</p> <p>5. PR-діяльність в системі соціального управління. Бар'єри в комунікативних процесах та їх специфіка.</p> <p>6. Організаційні конфлікти та причини їх виникнення</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p style="text-align: center;"><i>Виконайте творчі завдання.</i></p> <p>1) Пригадайте 3-5 конфліктних ситуацій, учасником або свідком яких Ви були. Опишіть коротко суть конфлікту, стратегії поведінки кожного учасника та результат його розв'язання. Зробіть висновок, який спосіб розв'язання конфлікту був би найефективнішим у цьому випадку та чому. Поділіться Вашими думками на семінарі.</p> <p>2) Пригадайте конфліктну ситуацію, свідком якої Ви були. Спробуйте ідентифікувати причини та приводи конфлікту, а також описати позиції та інтереси кожної сторони конфлікту і, таким чином, намітити можливе поле для переговорів. Отримані результати запишіть у таблицю, форма якої наведена нижче.</p> <table border="1" data-bbox="488 1559 1273 1937"> <thead> <tr> <th></th> <th>Сторона 1</th> <th>Сторона 2</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Суть конфлікту</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Причина конфлікту</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Привід конфлікту</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Позиції сторін</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Інтереси сторін</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Можливе поле для переговорів</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Використані інструменти (які допомогли, які – ні)</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;"><i>Приклад виконання творчого завдання 2.</i></p>		Сторона 1	Сторона 2	Суть конфлікту			Причина конфлікту			Привід конфлікту			Позиції сторін			Інтереси сторін			Можливе поле для переговорів			Використані інструменти (які допомогли, які – ні)			<p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">5</p>
	Сторона 1	Сторона 2																								
Суть конфлікту																										
Причина конфлікту																										
Привід конфлікту																										
Позиції сторін																										
Інтереси сторін																										
Можливе поле для переговорів																										
Використані інструменти (які допомогли, які – ні)																										

	<p><i>Суть конфлікту: робітник зібрався йти в щорічну відпустку по графіку, однак керівник сказав йому перенести її на 2 тижні, через певні виробничі питання.</i></p> <p><i>Причина конфлікту: відмова робітника переносити відпустку.</i></p> <p><i>Привід конфлікту: розмова між керівником і робітником щодо переносу відпустки.</i></p> <p><i>Позиції сторін: керівник наполягав, робітник відмовлявся.</i></p> <p><i>Інтереси сторін: керівнику – необхідність робітника на роботі, робітнику – запланована відпустка.</i></p> <p><i>Можливе поле для переговорів: робітник пояснив, що відпустка заздалегідь запланована, і він не може її перенести.</i></p> <p><i>Що допомогло: розуміння керівника, так як відпустка робітника згідно графіка відпусток, який був затверджений самим керівником.</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1-4.</i> <i>Додатковий: 2, 12, 13, 15, 20, 21, 23.</i> <i>Інтернет-ресурси: 1-4.</i></p>	
<p>Знати: види, джерела, принципи використання інформації в управлінській діяльності.</p> <p>Вміти: визначати показники та фактори ефективного використання інформаційного ресурсу.</p>	<p>Тема 16. Місце та роль соціальної інформації в управлінні</p> <p>Лекція</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна інформація як організаційний ресурс в управлінні. Види та джерела інформації. 2. Соціологічна інформація, її роль у здійсненні процесу управління. 3. Класифікація соціально-управлінської інформації. 4. Соціальні закономірності інформаційного обміну. Вимоги до якості соціальної управлінської інформації. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1-4.</i> <i>Додатковий: 12, 15, 18, 19, 20, 21, 23.</i> <i>Інтернет-ресурси: 1-4.</i></p>	<p>2</p>

	<p style="text-align: center;">Семінар План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи використання інформації в управлінській діяльності. 2. Управлінські вимоги до інформації: достовірність, змістовність, актуальність, доступність для сприймання управлінцями. Удосконалення аналізу соціальної інформації. 3. Якість інформації щодо стану соціальних явищ та процесів. 4. Дезінформація в системі управління: соціальні механізми. <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p style="text-align: center;">Творче завдання.</p> <p><i>Придумайте тему для проведення корпоративного анкетного опитування. Розробіть інструментарій дослідження в Google-формі. Орієнтовні теми для створення інструментарію Гугл-формі: «Корпоративна культура організації в оцінках співробітників організації», «Задоволеність умовами роботи персоналом організації», «Ефективність діяльності керівника організації», «Задоволеність клієнтами якістю обслуговування», «Конфлікти та згуртованість колективу організації».</i></p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p><i>Основний: 1-4. Додатковий: 12, 15, 18, 19, 20, 21, 23. Інтернет-ресурси: 1-4.</i></p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">5</p>
<p>Знати: поняття, елементи, типи, методики діагностики та розвитку організаційної культури.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 17. Соціологічні аспекти культури та етики управління</p> <p style="text-align: center;">Лекція План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Феномен та поняття організаційної культури. 2. Підходи до вивчення організаційної культури. 3. Компоненти та рівні організаційної культури. 4. Типологія організаційної культури. 	<p style="text-align: center;">2</p>

<p>Вміти: здійснювати аналіз структури організаційної культури, виявляти універсальні та унікальні риси її типів.</p>	<p>5. Порівняльний аналіз західної та східної організаційної культури. 6. Соціальне управління розвитком організаційної культури. 7. Методика діагностики та розвитку організаційної культури.</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 12, 13, 15, 16, 20, 21, 23. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p> <p style="text-align: center;">Семінар План семінару</p> <p>1. Діагностика організаційної культури. 2. Соціологічні методи вивчення корпоративної культури. 3. Теорія організаційної поведінки. 4. Соціальна відповідальність як атрибутивний елемент організаційної культури. Вплив організаційної культури на організаційну ефективність. 5. Управлінська культура керівника. Роль керівника у формуванні організаційної культури</p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів: <i>Напишіть есе на тему корпоративної культури школи, де Ви навчались або організації, в якій працювали раніше. Виділіть основні елементи даного типу корпоративної культури.</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний:</i> 1-4. <i>Додатковий:</i> 12, 13, 15, 16, 20, 21, 23. <i>Інтернет-ресурси:</i> 1-4.</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">5</p>
--	---	---

ІІІ. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. Димитрова, Л. М. Соціологія управління та організацій: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ: Ліра-К; Політехніка НТУУ «КПІ», 2005. 156 с. *

2. Котвіцька А.А., Кубарева, І.В., Пузак Н.О., Вороніна О.М. Соціологія організації та сучасна економічна теорія: питання та відповіді: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Харків: НФаУ, 2017. 84 с.

3. Нікон Н. О. Соціологія управління: навч.-метод. посібник. Одеса: ВМВ, 2016. 82 с.

4. Сурмін Ю. П. Соціологія управління: підручник для студентів ВНЗ. Київ : Освіта України, 2012. 688 с.

Додатковий:

1. Бай С.І. Менеджмент організації: електронний підручник . Київ. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011.

2. Буко С. Корпоративна соціальна відповідальність як принцип ціннісно зорієнтованого менеджменту // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2006. № 2. С. 149 – 158.

3. Бурега В. В. Социология государственного управления : монография. Донецьк : ООО «Східний видавничий дім», 2012. 167 с.

4. Єганов В. В. Застосування соціологічного інструментарію в процесі дослідження стилів державно-управлінської діяльності органів влади // Актуальні проблеми державного управління. 2013. № 1. С. 312-319.

5. Єрмакова О. А. Соціальний капітал як важливий фактор економічного розвитку України та її регіонів // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми економіки та управління: збірник наукових праць. 2016. № 847. С. 88–96.

6. Жуковська, А. Державно-приватне партнерство в соціальній сфері: зарубіжний досвід та перспективи запровадження в Україні // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль, 2017. № 3. С. 21-37.

7. Жуковська, В. М. Соціальний розвиток організації: потенціал, управління, інновації: монографія. Київ : КНТЕУ, 2018. 352 с.

8. Кальниш, Ю. Г. Публічне управління та адміністрування: навчальний посібник М-во освіти і науки України, Полтав. держ. аграр. акад. 2015: РВВ ПДАА, 2015. 280 с.

9. Концептуальні засади управління суспільним розвитком в умовах трансформацій : наук. розробка. Київ : НАДУ, 2012. 52 с.

10. Лагутін В. Економічна політика держави та ефекти її реалізації // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. Випуск №4 (114). К. : КНТЕУ, 2017. С. 5-20.

11. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. посіб. К.: МАУП, 2004. 464 с.

12. Мазаракі А.А. *Основи менеджменту: підручник для студентів вищих навчальних закладів*. Харків: Фоліо, 2014. 846 с.

13. Маковецький А. Ф. *Соціологія організації та управління: навчальний посібник*. Чернівці, 2006. 76 с.

14. Маркова С. В. *Управління персоналом: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»*. Запоріжжя: ЗНУ, 2013. 80 с.

15. Миронець С., Коновалова О. *Мотивація в професіогенезі фахівців торговельної сфери // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. Випуск №6 (116). К. : КНТУ, 2017. С. 107-114.*

16. Палеха Ю. І. *Ключі до успіху, або організаційна та управлінська культура: навчальний посібник*. Київ, 2012. 65 с.

17. П'ятницька, Г. Т. *Стратегічне управління: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : КНТЕУ, 2013. 407 с.*

18. Руженський М.М. *Соціальний менеджмент: навч. Посібник*. Київ: ІПК ДСЗУ, 2010. 252 с.

19. Сиченко В. В. *Соціальний менеджмент як елемент системи управління підприємством [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_pni_2012/economics/6_102468.doc.htm*

20. *Соціологія: терміни, поняття, персоналії: Навч. словник-довідник для студентів . Львів : Новий Світ-2000, 2004. 476с.*

21. Туленков М. В. *Теоретико-методологічні основи організаційної взаємодії в соціальному управлінні: моногр.* К.: Каравела, 2009. 512 с.

22. Туленков М. В. *Сучасні теорії менеджменту: Київ: Каравела, 2007. 304 с.*

23. *Управління персоналом: навчальний посібник*. Вінниця: ВНТУ, 2014. 283 с.

24. *Управління сталим розвитком. Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Центр наукових досліджень проблем управління сталим розвитком. Київ : Каравела, 2018. 538 с.*

25. Яценко А. М. *Організаційно-культурні ресурси і механізми соціального управління (соціологічний аналіз): Монографія*. Одеса, 2003. 205 с.

26. Comte, A.; Bridges, J.H. (tr.), *A General View of Positivism*; Trubner and Co., 1865 (reissued by Cambridge University Press, 2009).

27. Drucker, P.F. (1992), *Managing for the future*. New York: Truman Talley Books/Dutton.

28. Maslow A. A Theory of Human Motivation (опубліковано у Psychological Review, 1943, Vol. 50 #4, pp. 370–396) / <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>

29. Mayo E. Human Problems of Industrial Civilization. N.Y., 1946., P. 457.

30. Minzberg, H. Structure in Fives. Designing Effective Organizations. London: Prentice Hall, 1983. Parker Martin The Sociology of Organizations and the Organization of Sociology: Some Reflections on the Making of a Division of Labour. The Sociological Review, 2000. Volume 48, Issue 1, P. 124–146.

31. Scott, R. Organizations: rational, natural and open systems. London: Prentice Hall, 1998.

32. Taylor, Frederick Winslow (1911), The Principles of Scientific Management, New York, NY, USA and London, UK: Harper & Brothers / <https://archive.org/details/principlesofscie00taylrich>

Інтернет – ресурси.

1. www.sau.kiev.ua – Соціологічна асоціація України.
2. www.socis.kiev.ua – Центр соціальних та маркетингових досліджень.
3. www.ukrstat.gov.ua – Державна служба статистики України.
4. www.i-soc.com.ua – Інститут соціології НАН України.

**Курсивом визначено джерела та літературу, яка наявна в бібліотеці КНТЕУ.*